

Sygn. akt I KZ 68/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **A. K.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 15 lutego 2023 r.

zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 16 listopada 2022 r., sygn. akt I KO 85/22,

o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności,

na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 545 § 3 k.p.k.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę z wniosku
skazanego o wznowienie postępowania przekazuje Sądowi
Najwyższemu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 listopada 2022 r., sygn. akt I KO 85/22, wydanym na podstawie art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k., Sąd Najwyższy, orzekając w składzie jednoosobowym, odmówił przyjęcia wniosku A. K. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2013 r., sygn. akt II AKa 77/13, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. akt XVI K 235/11, wobec jego oczywistej bezzasadności. Postanowienie to zaskarżył skazany, który wskazał w nim okoliczności dotyczące samego zdarzenia, podkreślił, że nie popełnił zbrodni, za

którą go skazano, a zgromadzony materiał dowodowy nie stanowi dowodu jej popełnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżone przez skazanego A. K. postanowienie zostało wydane przez sąd nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., stąd – niezależnie od podniesionej w zażaleniu argumentacji – musiało zostać uchylone, a sprawa przekazana Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania, albowiem orzekający w tym układzie procesowym Sąd Najwyższy, jako Sąd drugiej instancji, jest zobligowany, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, z urzędu brać pod uwagę okoliczności stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 k.p.k.

Zgodnie z uchwałą trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNK 2020, z. 2 poz. 7 (dalej: uchwała trzech Izb SN) „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. Stosownie do treści art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 154 ze zm. – dalej: ustawa o SN) uchwała ta z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej i wiąże każdy skład Sądu Najwyższego dopóki nie nastąpi, uregulowane w art. 88 ust. 2 ustawy o SN, odstępianie od niej. Do dnia wydania niniejszego orzeczenia nie odstąpiono od tej zasady prawnej. Sąd Najwyższy ma świadomość, iż o uchwale BSA I-4114-1/20 wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w sprawie U 2/20. W wydanym w dniu 20 kwietnia 2020 r. orzeczeniu stwierdził, że stanowiąca podstawę prawną przedmiotowego orzeczenia uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. jest niezgodna z:

a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.),

c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) – OTK-A 2020, poz. 61; Dz.U. z 2020 r., poz. 376).

Orzekający w sprawie skład Sądu Najwyższego w pełni podziela jednak stanowisko przedstawione w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, które pozwoliło na stwierdzenie, że Sąd Najwyższy nie jest związany treścią tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, albowiem rozstrzygnięcie to nie mogło wyrzucić wpływu na obowiązek stosowania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., zaprezentowanej w uchwale trzech Izb SN przede wszystkim z uwagi na błędne przyznanie przez Trybunał Konstytucyjny uchwale trzech Izb SN charakteru prawotwórczego (podczas gdy jest to akt stosowania prawa a nie jego stanowienia), a co za tym idzie z uwagi na brak kompetencji Trybunału Konstytucyjnego do orzekania o zgodności z Konstytucją tego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z.10, poz. 31 oraz m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21, z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21, z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21, czy z dnia 23 listopada 2022 r., II KZ 39/22).

Także Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), nie podzielił stanowiska, że uchwała trzech Izb SN uległa dezaktualizacji wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r. Dokonując wykładni Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ETPC wskazał, że nie odnajduje w swoim orzecznictwie żadnej racjonalnej podstawy do wypowiedzianego przez TK poglądu, iż wynikające z art. 6 ust. 1 EKPC standardy niezależności i bezstronności sądu wykluczają uprawnienie innych sędziów do ogólnego kwestionowania prawa sędziego do orzekania lub do sprawdzania prawidłowości procedury poprzedzającej powołanie sędziego przez Prezydenta (§ 259-264). Co istotne przy tym, z art. 32 ust. 1 EKPC wynika monopol jurysdykcyjny ETPC w zakresie

interpretacji i stosowania Konwencji. Jak się w efekcie przyjmuje, jego konsekwencją jest związanie sądów krajowych interpretacją EKPC przyjętą przez Trybunał (zob. I. Kondak [w:] Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz, L. Garlicki [red.], Warszawa 2011, t. 2, s. 100 i 103). Tak więc uchwała trzech Izb SN w dalszym ciągu obowiązuje i wiąże Sąd Najwyższy.

Skoro uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. obowiązuje i wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego, w świetle przedstawionej tam wykładni należało ocenić obsadę Sądu w postępowaniu w sprawie o sygn. akt I KO 85/22, którego przedmiotem było rozpoznanie wniosku o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2013 r., sygn. II AKa 77/13, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. XVI K 235/11.

W uzasadnieniu uchwały sygn. akt BSA I-4110-1/20, Sąd Najwyższy stwierdził, odwołując się do orzecznictwa europejskiego, że brak niezależności KRS prowadzi do wadliwości procedury powołania na urząd sędziego, a wadliwość ta ma z kolei wpływ na naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności sądu. Zauważył przy tym, że wadliwość owa podlega stopniowaniu w zależności od typu sądu, do którego następuje powołanie i miejsca tego sądu w strukturze organów wymiaru sprawiedliwości, biorąc pod uwagę skalę i zakres procesowych skutków wadliwości powołania na urząd sędziego. W konsekwencji powyższego rozumowania przyjął, że ze względu na szczególne konstytucyjne i ustrojowe właściwości Sądu Najwyższego, wyróżniające ten organ nie tylko na tle innych organów władzy sądowniczej, ale także innych władz Rzeczypospolitej Polskiej, a także wyłączne kompetencje tego Sądu, mające zagwarantować niezakłócone i prawidłowe funkcjonowanie demokratycznego państwa prawnego, w tym zgodności z prawem mechanizmów udziału obywateli w sprawowaniu władzy w ramach procesu wyborczego oraz kontroli obywatelskiej, kwalifikowany standard niezależności Sądu Najwyższego od władzy politycznej jest warunkiem koniecznym zgodnego z Konstytucją funkcjonowania i prawidłowego wykonywania podstawowych dla obywateli kompetencji tego organu w strukturach państwa demokratycznego.

Kluczowe dla prawidłowego wykonywania tych powierzonych Sądowi Najwyższemu zadań jest więc zagwarantowanie obiektywnego standardu niezależności, niezawisłości i bezstronności jego działania, co ma związek z prawidłowością procedury powołania sędziów tego Sądu na urząd. To, że Prezydent RP powołał na urząd sędziego Sądu Najwyższego nominatów wskazanych przez niedającą gwarancji niezawisłości KRS nie tworzy trwałego i niepodważalnego domniemania, że w każdej sprawie rozpoznawanej przez sąd z ich udziałem spełniony będzie standard niezawisłości i bezstronności. Dotyczy to w szczególności sędziów Sądu Najwyższego, których status jest inny niż sędziów sądów powszechnych i wojskowych.

Konsekwencją uznania, że uchwała trzech izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. dalej obowiązuje i wiąże Sąd Najwyższy, jest uchylenie zaskarżonego postanowienia z uwagi na to, że obarczone jest ono uchybieniem z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., skoro Paweł Kołodziejcki, uzyskał nominację na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), a następnie wydał w sprawie I KO 85/22 zaskarżone postanowienie odmawiające przyjęcia wniosku skazanego A. K. o wznowienie postępowania. Stosownie do uchwały połączonych trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. postanowienie to jest obarczone wadą nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i dlatego należało je uchylić i wniosek o wznowienie postępowania przekazać Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania.

Na koniec należy zauważyć, że argumenty zbieżne z treścią uchwały trzech izb SN zawarte zostały w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. W uchwale tej, zasługującej na akceptację, wywiedziono m.in., że:

- Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) nie jest organem tożsamym

z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności art. 187 ust. 1;

- brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r. nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do Sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach.

[as]